N°. 417.

DE GRONDWET.

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van één tot zes regels. . . . . f 1,00.
Voor elken regel meer. . . . . 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.
Aankondigingen van geboorte, huwelijken en overlijden, worden geplaatst tegen betaling van f 1, het zegelregt daaronder begrepen.

WOENSDAG 27 SEPTEMBER.

UITGEVER-DIRECTEUR:
C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.
Hoofd-Correspondenten M. Schooneveld en Zoon, Beurssteeg, te Amsterdam.
Brieven franco aan het Bureau De Grondwet. Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . . f 4.50.
Voor de overige steden des Rijks . . . . . . 5.50.

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indie:
VAN HAREN NOMAN EN KOLFF, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het abonnement f 70, Ned. Cour.

Hoe het Ministerie van Hall den armen man zal helpen!

[illegible] verschil in rigting — wij hebben het gister ge[illegible] van het Ministerie VAN HALL en de constitu[illegible]tij is, ook ten aanzien van belastingzaken, [illegible]

[illegible] Ministerie VAN HALL zou *niet* doen, wat de constitutionnele partij heeft gedaan, namelijk den *middenstand* helpen. O neen! als er verligting van lasten mogelijk was, dan zou het gelden „eene belasting, *die* „*alleen drukt op den minvermogende in den lande* en op „eenige meervermogenden van den middenstand".

De „arme man" zou *bovenal* het voorwerp zijn van de vaderlijke zorgen van het Ministerie VAN HALL. Die vaderlijke zorg was de groote hefboom, waardoor het voorstel der negen leden *tot algeheele afschaffing eener belasting* werd omvergeworpen.

Verligting van lasten is *nu* mogelijk geworden, terwijl het in November *onmogelijk* was. Ook deze merkwaardige *volte face* zal door ons opzettelijk in 't ware [illegible] worden gesteld. De vraag, die ons op dit oogenblik enkel bezig houdt, is: heeft het Ministerie VAN [illegible] nu ook in belastingzaken, aan zijn programma [illegible], wordt de *arme man* nu gebaat door de wegneming van de 23 opcenten van het gemaal?

[illegible] ons eens nacijferen:

De hoofdsom der rijksbelasting op 100 pond *tarwe* bedraagt	f 2,00.
10 pCt. Collectief zegel	0,20.
23 opcenten van hoofdsom en collect. zegel. .	$0,50\frac{6}{100}$.
te zamen	f $2,70\frac{6}{100}$.

De hoofdsom der rijksbelasting op 100 pond *rogge* bedraagt	f 0,60.
10 pCt. collectief zegel	0,06.
23 opc. van hoofds. en collect. zegel. . .	$0,15\frac{18}{100}$.
te zamen	f $0,81\frac{18}{100}$.

Nu gaan de 23 opcenten van de rijksbelasting op tarwe en rogge af. Wat is daarvan het resultaat?

Dat de 100 pond tarwe f $0,50\frac{6}{100}$ *minder* belast zullen zijn, uitmakende *ruim een halve cent* per pond; dat daarentegen de 100 pond rogge f $0,15\frac{18}{100}$ *minder* aan belasting zullen betalen, nederkomende op *drie twintigsten van een cent!!*

Tarwebrood wordt gegeten door den meervermogende; Roggebrood door den *mingegoede.*

De meervermogende zal nu, welligt, het pond brood *eene halve cent* goedkooper kunnen eten; maar de *minvermogende* niet; want het is niet mogelijk den prijs van het roggebrood met *drie twintigsten van één cent* [illegible] te verminderen.

[illegible] eene verligting van lasten!

[illegible] vaderlijke zorg voor den „minvermogende"! [illegible] weldadig verschil van rigting tusschen het Ministerie VAN HALL en de constitutionnele partij!!

Tusschen 5 en 10 centen goedkooper het vleesch: dat zal geene verligting schenken; maar *drie twintigsten van een cent* het pond brood goedkooper: ziet, dat is eene enorme verligting van lasten...... voor de „tegenovergestelde rigting".

Mijnheer BAUD! Gij weet zelf niet, wat uitstekende dienst gij het Vaderland beweest, toen gij den heer VAN HALL bij een goochelaar hebt vergeleken:

„Ons geacht medelid uit de hoofdstad (de heer van Hall) heeft mij in gedachte terug gebragt tot *de tweede week van de maand Mei*, wanneer het *Buitenhof* door de loods van eenen bij uitstek [illegible] stadgenoot wordt versierd. Ik stel mij dien *kunstenaar* voor als een van de toeschouwers tot zich roepende, en hem, (om bij het voorbeeld van de knol en den citroen te blijven) vragen: „Wat is dit?"

[illegible] citroen!"

[illegible] hem van mij en geef hem mij terug." Dit wordt eenige [illegible] herhaald. Telkens is het de citroen, die ontvangen en [illegible] wordt. Eindelijk wordt de citroen verwisseld *door* [illegible] en nu zegt de boer: [illegible] is een knol, geen citroen."

[illegible] *een citroen, ik verklaar het daarvoor.*"

De *halve cent* ten voordeele van den „meergegoede"; de *drie twintigsten van een cent*, de *nog geen derde van een half centje* ten voordeele van den *armen man*: wat zijn het anders, dan de *knollen*, die de heer VAN HALL als *citroenen* de Natie in de handen stoppen wil?

De Nederlander tracht te betoogen, dat er geen verschil bestaat tusschen de heeren Groen en da Costa, wat de houding jegens het *kerkelijk liberalisme* betreft.

Dus, wat wij beweerden, *overeenstemming*, „wat de „ontwikkeling der anti-revolutionnaire beginselen en „toepassing op onze staatkundige instellingen betreft;" behoudens, hetgeen van zelf spreekt, dat op de vraag: *wat nu?* de heer Groen in April 1853 niet *zoo luid* zou geantwoord hebben: „Wel, een Ministerie Groen!" hoewel de heer Groen toch vroeger erkende, dat zulk een antwoord naar constitutionele en parlementaire usantiën juist was.

Maar, als nu de heer da Costa in zijn brief schrijft: „Voor het overige mag wel niemand, *moogt vooral* „*ook Gij niet*, hooggeschatte Vriend! voor aan *mij* „*alleen te wijten gevoelens* of uitingen, *ook zelfs in de* „*verste verte*, verantwoordelijk gesteld worden;" dan hebben wij toch niet maar aan eene verscheidenheid, wel degelijk aan een verschil van gevoelens te denken, dat zich niet enkel tot den vorm, *de uitingen*, bepaalt, niet maar het onderscheid tusschen dichter en staatsman betreft, maar een meerder of minder bekrompene, eene strengere of ruimere opvatting van de strekking der belijdenisschriften kan genoemd worden, zoo wij meer bepaald ons denkbeeld moesten uitdrukken.

Mr. da Costa verklaarde dan ook in Augustus 1848 te Amsterdam in het Odeon „een *eigen* standpunt met betrekking tot de formulieren" te hebben en verklaarde tot toelichting: „dat de Kerk niet alleen het licht en „de warmte der zon, welke gisteren geschenen heeft, „behoeft, maar ook van de zon, welke heden schijnt „en welke morgen schijnen zal."

Tegen het betoog van *de Nederlander* houden wij vol, dat in den brief zelven een *verschil* van gevoelen wordt ondersteld, maar dat zulks de houding jegens het *kerkelijke liberalisme* en niet die jegens het politieke betreft.

Het gevoelen door ons geuit over het adres *aan den Koning*, betreffende de theologische faculteiten aan 's Rijks Hoogescholen, is niet in strijd met dat van sommige leden der anti-revolutionnaire partij.

Op de achtste bijeenkomst van christelijke vrienden, den 12 October 1848 te Amsterdam gehouden, de heer da Costa het woord erlangd hebbende, brengt hij het punt van het hooger onderwijs in betrekking tot de Kerk ter sprake.

„Hij doet voorlezing van een zeer geestrijken brief, hem met opzigt tot dit aangelegen onderwerp door Dr. Heldring geschreven, en oppert de vraag: wat is er te doen opdat de Kerk waarborgen hebbe, dat hare toekomstige leeraars in hare eigene leer en godgeleerdheid worden opgeleid?"

„Met betrekking tot die vraag komen in aanmerking verandering van de betrekking van het academisch onderwijs tot de Kerk, *oprigting van een eigen seminarie*, gelijk de dissentiërende gezindheden, privaat-docenten aan de academiën. Over een en ander uitten verscheidene der aanwezigen hun gevoelen. Men gevoelt algemeen, dat de eisch om het academisch onderwijs in overeenstemming te brengen met het regt der Hervormde gezindheid geldende moet gemaakt worden, ofschoon die eisch ook worde ontzegd; dat de oprigting van een seminarie of theologische school, *bij de niet-ontvankelijkheid der daar gevormde candidaten*, niet anders zou kunnen plaats hebben dan in verband met een afscheiding, die men niet wil; dat privaat-docenten in zoover daar ook thans de weg voor openstaat, een [illegible] gebrekkig middel zouden daarstellen, waarvan de invloed [illegible] het alleen erkend academisch onderwijs zoo goed als vermengd wordt, en dat in zoover men ook academische erkenning van privaat-docenten zou begeeren, men [illegible] hoop mag koesteren op vervulling van dien wensch. Zooveel werd klaar, *dat de gemeente ook te deren tot bewustheid van haar regt en pligt gebragt moet worden*, opdat de vervulling harer behoeften door het levendig gevoel daarvan worde voorbereid."

Merkwaardig is bovendien een opzettelijk over dit onderwerp geschreven stuk, voorkomende in het Tijdschrift „*de Vereeniging*", van Mei 1851, waarin de vraag behandeld wordt, „hoe omtrent de benoeming van hoog- „leeraren in de Godgeleerdheid aan 's Lands Hooge- „scholen gehandeld moet worden? welke vraag, uit „hoofde de benoeming en aanstelling van den Koning „uitgaat, tot deze wordt teruggebragt: wie zal de „voordragt ter benoeming doen? of wie zullen op deze „voordragt een behoorlijken invloed mogen uitoefenen?"

B. — T. geeft daarop dit antwoord:

„De voordragt tot benoeming van een Hoogleeraar in alle faculteiten, dus ook in de Godgeleerdheid, geschiedt volgens art. 235 van het Besluit van 2 Aug. 1815 door Curatoren. De eerste vraag is dus beantwoord, maar daar Curatoren niet meer behoeven te zijn leden der Hervormde Kerk, zoo als vroeger vóór 1795 plaats had, daar Curatoren, hoewel zijnde wetenschappelijk gevormde mannen, toch niet geacht kunnen worden met alle de eischen der wetenschap in de onderscheidene faculteiten bekend te zijn, daar dus aan invloed op die Curatoren uitgeoefend moet worden gedacht, komt de tweede vraag andermaal op: wie dien invloed zullen mogen uitoefenen?"

„Die benoeming is, zoo als wij gezien hebben, van het hoogste gewigt voor de handhaving van onvervreemdbare regten van de Hervormde Kerk. Zoude deze dus geen regt hebben, om omtrent de keuze van een Hoogleeraar in de Godgeleerdheid te worden gehoord? om hare regten te verdedigen, en toe te zien, dat niemand verkozen worde, die beginselen heeft en eene leer verkondigt, die strijdig is met de hare? het blijkt dus genoegzaam, dat *de Kerk* niet ongevraagd mag blijven, dat hare meening gevraagd moet worden, dat zij gelegenheid moet hebben zich daaromtrent te uiten, dat geen voordragt door Curatoren geschiede, waarop zij niet haren invloed heeft mogen uitoefenen. Dit is het wat in de tegenwoordige omstandigheden, terwijl de voordragt ook van een Hoogleeraar in de Godgeleerdheid bij Curatoren berust, *de Kerk* het regt heeft te vragen en te vorderen, wat haar moet worden toegestaan. *Zij* moet haar regt kunnen laten gelden, hetgeen tot dus verre in de laatste tijden ten minste niet geschied is."

Zoodra men nu in het oog houdt, dat *de Kerk* vertegenwoordigd wordt door *de Synode*, die volgens de kerkelijke reglementen belast is met de zorg voor de algemeene belangen, spreekt het immers van zelf dat de bestaande bezwaren, of de werkelijke grieven *door de Synode* moeten worden uit den weg geruimd; niet dat zij *door eenige kerkleden*, buiten de Synode om, bij de Regering moeten worden ingediend. De Synode heeft *in* 1841 eene flaauwe poging in het werk gesteld, om het regt der Hervormde Kerk te doen eerbiedigen; maar de toenmalige Regering was daartoe ongenegen. Heeft de Synode zich *sedert* daarmede op nieuw bemoeid, of is de bemoeijing der Synode daartoe ooit gevraagd? Immers, alles moet met eerlijkheid en orde geschieden, en daarheen strekt ook onze raad.

Staatsbegrooting voor 1855.

EERSTE HOOFDSTUK. (*Huis des Konings.*)

1ste art. Inkomen van den Koning f 600,000; 2de art. Inkomen van de Koningin-weduwe f 150,000; 3de art. Onderhoud der Koninklijke paleizen f 50,000; totaal f 800,000.

IIde HOOFDSTUK. (*Hooge collegiën van Staat en het Kabinet des Konings.*)

1ste AFDEELING. *De Staten-Generaal.* Art. 1. Reis- en verblijfkosten van de leden der Eerste Kamer f [illegible]; art. 2. Schadeloosstelling van de leden der Tweede Kamer f 138,000; art. 3. Vergoeding der reiskosten van de leden der Tweede Kamer f 2,200; art. 4. Tractementen van de griffiers, van de commiesen-griffiers en van de ambtenaren en bedienden; personele toelagen, mitsgaders schrijfloonen f 20,550; art. 5. Kosten vallende op de stenographie f 12,060; art. 6. Bureau- en lokaalbehoeften en drukwerk voor de beide Kamers f 21,080; art. 7. Aankoop van boeken voor

de beide Kamers der Staten-Generaal *f* 800; art. 8. Buitengewone en noodzakelijke herstellingen aan de vergaderzaal en aan de meubelen der Tweede Kamer *f* 1,000; art. 9. Memorie. Totaal *f* 215,690.

IIde AFDEELING. *De Raad van State.* Art. 10. Tractementen van: den vice-president *Memorie;* de leden *f* 60,000; art. 11. Tractementen van den secretaris, de referendarissen, de commiesen van Staat en van de ambtenaren en bedienden *f* 15,600; art. 13. Bureau- en locaalbehoeften en drukwerk *f* 3,055; totaal *f* 78,655.

IIIde AFDEELING. *De Algemeene Rekenkamer.* Art. 13. Tractementen van den voorzitter en van de leden *f* 29,000; art. 14. Tractementen van den secretaris, de verdere ambtenaren, geëmploijeerden en bedienden *f* 76,135; art. 15. Bureau- en locaalbehoeften en drukwerk *f* 7,675; art. 16. Kosten wegens opruiming van archiven *f* 75; totaal *f* 112,885.

IVde AFDEELING. *De Kanselarij der beide Orden.* Art. 17. Tractementen van den ambtenaar der kanselarij *f* 1,500; art. 18. Bureaubehoeften voor den kanselier *f* 100; art. 19. Verhoogde soldijen van gedecoreerde militairen, ridders der Militaire Willems-orde *f* 50,800; art. 20. Toelagen aan de broeders der orde van den Nederlandschen Leeuw *f* 14,000; art. 21. Decoratiën, de kosten van het stempelen daaronder begrepen, *f* 1,500; totaal *f* 67,900.

Vde AFDEELING. *Het Kabinet des Konings.* Art. 22. Tractement van den directeur *f* 5,000; art. 23. Tractementen van de ambtenaren en bedienden *f* 22,050; art. 24. Bureau- en locaalbehoeften en drukwerk *f* 3,950; art. 25. Reis- en verblijfkosten *f* 250; totaal *f* 31,250.

VIde AFDEELING. *Pensioenen en wachtgelden.* Art. 26. Pensioenen *f* 22,685; art. 27. Wachtgelden ten behoeve van ambtenaren, uitgevallen ten gevolge van maatregelen van bestuur *f* 3,771; totaal *f* 26,456.

VIIde AFDEELING. Art. 28. Onvoorziene uitgaven *f* 7,000.

Totaal van het hoofdstuk *f* 539,836.

De artt. 1, 3, 5, 6, 8, 9, 12, 15, 18, 19, 21, 24, 25, 26 en 27 zijn aangewezen als voor overschrijving vatbaar.

Memorie van Toelichting. Het eindcijfer der raming van de verschillende behoeften voor de Hooge Collegiën van Staat en het Kabinet des Konings voor het dienstjaar 185 blijft *f* 17,341 beneden hetgeen daarvoor bij de wet voor 1854 is toegestaan, en zou nog gunstiger uitkomst aanbieden, wanneer niet, even als in de laatste jaren, ook nu het cijfer van *f* 60,000 voor de leden van den Raad van State was behouden, van welk bedrag ½ gedeelte geene bepaalde bestemming heeft; de Regering blijft van gevoelen, dat, zoolang aan art. 71 der Grw. geene uitvoering zal kunnen worden gegeven, de vroegere raming zal behooren te worden behouden. Op de navolgende afdeelingen blijft de behoefte voor 1855 beneden de raming voor het jaar 1854, te weten: Voor de Staten-Generaal met *f* 8,115; voor de Kanselarij der beide Orden met *f* 200; voor het Kabinet des Konings met *f* 1,396; voor pensioenen en wachtgelden met *f* 5,920; en voor onvoorziene uitgaven met *f* 2,000; te zamen *f* 17,631. Dit cijfer moet verminderd worden met de meerdere behoefte voor: den Raad van State ad *f* 65 en voor de Algemeene Rekenkamer ad *f* 225, te zamen *f* 290; zoodat het slotcijfer van het hoofdstuk voor 1855 minder bedraagt dan dat voor 1854 *f* 17,341.

IIIde HOOFDSTUK. (*Buitenlandsche Zaken.*)

1ste AFDEELING. *Kosten van het Departement.* Art. 1. Tractement van den Minister *f* 12,000; art. 2. Tractementen en bezoldigingen van den secretaris-generaal, de ambtenaren, geëmploijeerden en bedienden *f* 31,700; art. 3. Bureau- en locaalbehoeften, benevens drukwerk *f* 13,500; art. 4. Reis- en verblijfkosten *f* 200, totaal *f* 57,400.

IIde AFDEELING. *Kosten van buitenlandsche zendingen en consulaten.* Art. 5. Tractementen en bezoldigingen van het personeel der gezantschappen *f* 257,100; art. 6. Tractementen en bezoldigingen van het personeel der consulaten *f* 62,300; art. 7. Uitrusting en reiskosten voor de gewone diplomatieke en consulaire agenten, alsmede verblijfkosten bij tijdelijke verplaatsing derzelven *f* 10,000; art. 8. Kosten van buitengewone zendingen *f* 3,000; art. 9. Briefporten en abonnementen op dagbladen, en alle verdere uitschotten van diplomatieke en consulaire ambtenaren, in hunne betrekking *f* 16,000, totaal *f* 348,400.

IIIde AFDEELING. *Verschillende uitgaven.* Art. 10. Reis- en verblijfkosten van de commissie voor het afnemen van examens van adspiranten voor diplomatieke betrekkingen *f* 200; art. 11. Reis- en verblijfkosten van personen, die als staatspostiljons met het doen van buitenlandsche reizen belast worden *f* 200; art. 12. Onderstand- en transportgelden aan en ten behoeve van militairen, zeelieden en andere behoeftige Nederlanders, buiten 's lands *f* 6,000; art. 13. Belooningen voor redding en hulpbetoon aan Nederlandsche schrikbreukelingen buiten 's lands, alsmede vergoeding van schade door die redding veroorzaakt *f* 300; art. 14. Bijdragen aan inrigtingen en kassen buiten 's lands, zoowel ten nutte van den handel en der zeevarenden in het algemeen, als ten behoeve van Nederl. onderdanen in het bijzonder *f* 200; art. 15. Bijdragen van wege Limburg in de algemeene Duitsche Bondskassen voor onderwerpen van verschillenden aard *f* 5,000; art. 16. Geheime uitgaven *f* 4,000, totaal *f* 15,900.

IVde AFDEELING. *Pensioenen, wachtgelden en afloopende betalingen.* Art. 17. Pensioenen *f* 51,774; art. 18. Wachtgelden aan ambtenaren, die door maatregelen van vereenvoudiging en bezuiniging buiten betrekking zijn en zullen geraken *f* 11,500; art. 19. afloopende betalingen *f* 1,300, totaal *f* 64,574.

Vde AFDEELING. Art. 20 Onvoorziene uitgaven *f* 10,000; totaal van het hoofdstuk *f* 496,274.

De artt. 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17 en 18 zijn aangewezen als voor overschijving vatbaar te zijn.

Memorie van Toelichting. Het is noodig geoordeeld de kosten der gezantschappen tot een hooger bedrag uit te trekken. In den toelichtenden staat zijn bij het betrokken artikel de missien aangewezen, welke naar het oordeel der Regering eenigzins ruimer behooren bezoldigd te worden. De tegenwoordige raming beloopt *f* 496,274; terwijl voor dit hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1854 is uitgetrokken *f* 484,040; zoodat het geraamde voor 1855 het toegestane voor 1854 overtreft met *f* 12,234.

Dat verschil ontstaat door het thans meerder gevraagde voor de volgende artikelen:

Art. 2. Tractementen en bezoldigingen voor het personeel der gezantschappen *f* 12,500; art. 8. Buitengewone zendingen *f* 1,000; art. 17. Pensioenen *f* 1,534; art. 18. Wachtgelden *f* 2,500; te zamen *f* 17,534; Waartegen minder is gebragt voor: art. 3. Bureau- en locaalbehoeften, benevens drukwerk *f* 300; art. 6. Tractementen en bezoldigingen van het personeel der consulaten *f* 5,000; te zamen, *f* 5,300; uitmakende eene verhooging van *f* 12,234.

Ten aanzien van de voorgenomen verhooging der bezoldiging van de gezanten enz. vindt men in den toelichtenden staat, de navolgende bijzonderheden.

„Bij de overtuiging, dat de tractementen van het meerendeel der gezantschappen niet in verhouding staan tot de uitgaven, waartoe zij verpligt zijn ter bevordering der Nederlandsche belangen buiten 's lands, heeft de Regering het noodig geoordeeld, de kosten van de buitenlandsche zendingen tot een hooger bedrag uit te trekken dan voor 1854 is toegestaan. In die verhooging zijn begrepen de volgende missien, als: Amerika, gezant *f* 1,000; Baden en Beijeren, minister-resident *f* 1,000; Belgie, gezant *f* 1,000; dito raad van legatie *f* 500; te zamen *f* 1,500; Duitsch Bondgenootschap enz., gezant *f* 1,000; Frankrijk, gezant *f* 2,000; dito raad van legatie *f* 1,000; te zamen *f* 3,000; Hannover, minister-resident *f* 1,000; Oostenrijk, gezant *f* 1,000; dito secretaris van legatie *f* 500; te zamen 1,500; Pruissen, gezant *f* 1,000; dito raad van legatie *f* 500: te zamen *f* 1,500; Rusland, raad van legatie *f* 1,000; Spanje, gezant *f* 1,000; Zweden en Noorwegen, gezant *f* 1,000; te zamen *f* 14,500.

Daarentegen zijn de kosten der missie te Konstantinopel, ten gevolge der vervanging van den minister-resident door een zaakgelastigde, verminderd met. *f* 2,000; Blijft alzoo meerder *f* 12,500.”

Buitenland.

ALGEMEEN OVERZIGT.

Per telegraaf heeft de Fransche *Moniteur* eene depêche uit Weenen van den 24sten ontvangen, door den maarschalk de Saint-Arnaud en lord Raglan, de opperbevelhebbers van de Fransche en Engelsche legers in het Oosten afgezonden, waarbij, zij van den 17 dezer uit de *oude haven* (waarschijnlijk Eupatoria) aan Omar-Pacha, — die deze depêche den 22sten van Bucharest verder heeft gezonden, — melden, dat de ontscheping gelukkig ten Noorden van Sebastopol heeft plaats gehad.

De vijand heeft geenerlei wederstand geboden en deze omstandigheid heeft diepen indruk gemaakt op de Tartaarsche bevolking, die hare sijmpathie voor de verbondenen niet verbergt.

De generaals voegen er ten slotte bij: «Het materieel en de artillerie zijn ontscheept en wij rukken met volkomen vertrouwen in het welslagen van onze expeditie voort.»

Meer zegt de depêche niets. Het schijnt zich alzoo te bevestigen, dat de opperbevelhebbers het materieel hebben willen afwachten, vóórdat zij iets verder hebben gedaan. Intusschen schijnen zij niet op de kavallerie en de reserve te zullen wachten, die nog uit Varna moeten komen, daar de depêche zegt: «wij rukken voort.» Men mag dus verwachten, dat men van uur tot uur hoogst belangrijke tijdingen van de expeditie kan ontvangen, daar de geallieerden voortrukken en de Russen hun in de sterke stellingen afwachten, die zij ongetwijfeld hebben genomen.

Wij zullen ons niet in krijgskundige gissingen verdiepen, zoo als sommigen doen, die zelfs willen weten, dat mogt de Russische bevelhebber den slag verliezen hij zelf Sebastopol in brand zou steken, welke plaats in dat geval niet te verdedigen zou zijn en zich op de vloot zou inschepen, waarvan hij, prins Menschikoff, groot-admiraal is en dat hij dan een zeeslag aan de verbondene vloten zou leveren.

Gisteren heeft de Fransche *Moniteur* intusschen eene andere nota openbaar gemaakt, waarin verklaard wordt, dat volgens de bepalingen van hetgeen tusschen de kabinetten van Londen, Parijs en Weenen is overeengekomen, de bezetting door de Oostenrijksche troepen in niets de of- en defensieve operatien van het verbondene leger moet belemmeren, zoodat de Keizer van Oostenrijk aan den generaal von Hess bevel heeft gegeven geenerlei belemmering in den weg te stellen aan het voortrukken van het Turksche leger op Galatz en Ibraila, indien Omar-Pacha zijne legermagt derwaarts mogt willen laten trekken.

Die nota bevestigt vooreerst onmiddellijk, hetgeen gezegd is omtrent zekere moeijelijkheden en botsingen, die tusschen de bevelhebbers der Oostenrijksche en Ottomannische troepen zouden zijn ontstaan. Wanneer het noodzakelijk is geweest aan den generaal von Hess de speciale orders te zenden, waarvan de *Moniteur* spreekt, dan moet die generaal de rol, die het Oostenrijksche bezettingsleger in de Vorstendommen spelen zou, niet juist gevat hebben. Maar vóór dat hij naar het leger vertrokken is, heeft de generaal von Hess zich langen tijd te Weenen opgehouden, waar hij uitvoerige bevelen heeft ontvangen. Men kan zich dus wel eenigzins verwonderen, dat de instructiën eenigzins duister zijn gebleven omtrent een zoo gewigtig punt, als waarover de *Moniteur* spreekt, zoodat hij slechts eenige dagen geleden nadere bevelen daaromtrent heeft moeten ontvangen.

Het blijkt ook, dat het verschil tusschen den generaal von Hess en Omar-Pacha voornamelijk betrekking had op de bezetting van Galatz en Ibraila. Maar is de bezetting van die plaatsen wel eenige aanvallende beweging tegen Rusland? Het tegendeel is waar, meenen wij. Galatz en Ibraïla, zijn twee plaatsen in Moldavie, die de Russen even als alle andere plaatsen in die provincie en in Wallachije hebben verlaten, ten gevolge van het besluit van den Keizer van Rusland tot ontruiming van die streken. Nu de Russen afgetrokken zijn, moeten die plaatsen weder door andere troepen bezet worden, en dus behoorde Omar-Pacha evenzeer zijne troepen derwaarts als naar eenig ander punt in de Vorstendommen te kunnen laten oprukken.

Uit de nota van den *Moniteur* volgt, dat de kabinetten van Londen en Parijs niet begrepen hebben, dat het regt tot bezetting der vorstendommen van Oostenrijk ver genoeg ging om dit te kunnen beletten. Omar-Pacha zal Galatz en Ibraïla even goed als Bucharest kunnen laten bezetten. Zal men van daar de Russen in Bessarabie gaan aanvallen of niet? Dit zal eerst later moeten blijken. Voor het oogenblik, is alleen de vraag beslist of de Oostenrijkers alleen, dan wel de Oostenrijkers met de verbondene troepen de vorstendommen zullen bezetten. De gebeurtenissen zullen waarschijnlijk later veel bijdragen tot het beslissen of de verbondenen de vorstendommen zullen kunnen doortrekken en van dien kant het Russische gebied aanvallen.

Uit Berlijn wordt eene correspondentie medegedeeld, waarin eene analyse wordt gegeven van eene nieuwe Oostenrijksche circulaire van den 14 dezer. Dit stuk is gewigt en trekt de aandacht zeer tot zich. Oostenrijk wijst daarin zeer duidelijk aan, welke houding het tegen Rusland aanneemt, ten gevolge van de weigering om de vier waarborgen aan te nemen, die de Westersche mogendheden gesteld hebben. Ofschoon Oostenrijk verklaart dat het zijnerzijds aan die waarborgen blijft hechten, het ook uitkomen, dat het evenmin als Pruissen de verpligting op zich heeft genomen, om de wapenen op te vatten, ten einde ze te doen aannemen. Bovendien ziet Oostenrijk af van zijne aanvrage om een gedeelte van het bondleger onmiddellijk op voet van oorlog te doen brengen, even als van het voorstel, om de vier waarborgen in het tractaat van 20 April op te nemen.

Alzoo wordt bevestigd hetgeen wij herhaaldelijk omtrent de houding van Oostenrijk in den Oosterschen strijd gezegd hebben, even als hetgeen wij aanvoerden omtrent het groote verschil in den toestand van Oostenrijk en der Westersche mogendheden in die quaestie.

Van den anderen kant zou het Oostenrijksche gouvernement een antwoord op de depêche van graaf Nesselrode naar Petersburg hebben gezonden, waarbij het Weener Kabinet met kracht aan de verlangde waarborgen blijft hechten.

Binnenland.

Staten-Generaal.

Tweede Kamer.

ZITTING VAN DINGSDAG 26 SEPTEMBER.

Is aan de orde de beraadslagingen over het adres van antwoord op de Troonrede.

Niemand vraagt het woord, over de algemeene strekking van dit adres. Dienvolgens worden de beraadslagingen daarover gesloten verklaard, en bij stemming de strekking met algemeene stemmen goedgekeurd.

§ 1. De heer VAN HOËVELL heeft met belangstelling in de Troonrede gezien, dat voortdurend van *alle* mogendheden verzekeringen van vriendschap en welwillendheid worden ontvangen; dus ook van Noord-Amerika. Dit verheugt hem; want hij heeft sijmpathie voor dat jeugdige, krachtvol, ondernemend volk. Maar bedaagde lieden zijn omzigtig en voorzigtig zijn met de vriendschap van jonge lieden; die kunnen soms zonderlinge eischen doen. Spreker brengt dit nu in toepassing op de bekende zaak

...n, en den eisch tot schadevergoeding door het Amerikaansch gouvernement. Vooral moeten landen die kolonien bezitten, zeer op hunne hoede zijn met Amerika. Wij weten of kunnen weten wat Amerika bedoelt in de Indische en Chinesche zeeën.

Hij staaft dit met een stuk door spr. in der tijd gepubliceerd, namelijk een advies van den heer Palmer in April 1849 aan de regering der Vereenigde Staten aangeboden, tot overlegging eener memorie van staatkundigen en commerciëlen aard over de Oost-Indische rijken. Het wijst den weg aan om in den Archipel gezag en betrekkingen uit te breiden. Hij haalt zinsneden uit de stukken aan ten blijke wat Amerika bedoelt. Thans is reeds bewezen, dat met Japan gehandeld is, even als in die memorie is aangegeven. Hij vraagt of het gebeurde op Djambi soms ook een begin van uitvoering is van de wenken in die memorie gegeven; ... na den zonderlingen eisch door Amerika in zake Gibson. Hij wenscht opheldering of het gebeurde met Gibson eene geïsoleerde daad is en niet in verband staat met de handelingen van het Amerikaansch Gouvernement. Wat nu de inlichting van den Min. v. Buitenl. Zaken, in de Eerste Kamer betreft: diens rede is nog niet gedrukt, maar spr. heeft die rede gehoord en ook daaruit blijkt dat Gibson zich hier te lande heeft vertoond. De minister heeft op één punt naar de dagbladen verwezen.

Spr. heeft ze toen geraadpleegd, maar hij was zeer verwonderd over de gebeurtenissen, die daar vermeld waren. Hij is meer verwonderd dat de eisch van Gibson tweeledig was: 1o. tot schadevergoeding; en 2o. tot teruggave van stukken (particuliere brieven). Nu zeggen de dagbladen dat die stukken zijn terug gegeven. Is dat waar, dan vraagt hij hoe men aan zulk een eisch heeft kunnen toegeven. Bovendien, de dagbladen zeggen ook dat zelfs het *corpus delicti* en stukken van Indische autoriteiten, zelfs eene bekentenis van schuld, is teruggegeven. Hij vraagt ook deswege inlichting; want van een ministerie dat zooveel zorg voor de archieven van Indie draagt (ook blijkens het despotiek besluit van 15 Januarij), is het niet te verwachten dat het *zulke* stukken in zulke handen zou hebben gelaten. Hij is het overigens eens met den Min., dat Gibson in de gevangenis te Batavia 't huis behoort en vraagt hoe het dan mogelijk is, dat hij zich hier in deze residentie ongehinderd heeft kunnen vertoonen?

De MINISTER VAN BUITENLANDSCHE ZAKEN zegt, dat hij in de Eerste Kamer kortelijk geantwoord heeft op hetgeen hem gevraagd is geworden. Hij heeft toen niet naar de dagbladen verwezen om het bewijs van feiten te leveren, maar wel naar den inhoud van den brief van Gibson, die in de dagbladen is opgenomen. Hij heeft dus niet in het algemeen naar de dagbladen verwezen; want men weet toch, dat de dagbladen meestal in den geest der partij, waarin zij geschreven worden, de feiten vermelden. Daar nu over de zaak van Gibson meestal in die dagbladen is geschreven, die niet in den geest van het Ministerie zijn, zoo kan hij verzekeren, dat die berigten gedeeltelijk valsch en gedeeltelijk overdreven waren. Hij gaat nu over tot het geven van inlichtingen: 1o. nopens de schadevergoeding. Dit punt is van het grootste belang. Hij zal niet volgen de beschouwingen over de mogelijke politiek van vreemde Staten. Hij geeft alleen op den loop der zaak. De brief is z... eene geïsoleerde daad van iemand, wiens vroeger leven veel van Robinson Crusoë had. De zaak is geïnstrueerd en er bestaat een brief waarin volledige schuld bekend is. *Die brief is in het bezit der Regering van Nederland*; zoodat, wat daaromtrent in de dagbladen is vermeld, bezijden de waarheid is. Hij geeft nu op den verderen loop der procedure, zijne ontvlugting, enz. Hij komt nu tot de reclamatien. Daarover zijn nota's gewisseld. Door ons is met ernst tegengesproken elke vordering tot schadevergoeding. De stelling der regering is: dat zoodanig iemand wel straf ondergaan of gratie vragen kan, maar hij nooit schadevergoeding kan eischen. Hij twijfelt niet of de Amerikaansche regering zal het regtmatige dier stelling beamen. Het doet hem genoegen hierbij te kunnen voegen, dat we in zeer vriendschappelijke verhouding met de vreemde mogendheden staan. Wij ontvangen daarvan de bewijzen en dit zal nog nader blijken. Wat dus daaromtrent in de Troonrede gezegd is, is volkomen juist.

Hij herhaalt voorts, dat de handeling van Gibson eene geïsoleerde daad is. Hij is daarvan overtuigd. Maar vraagt men hem dit bepaald af, dan moet hij zeggen, dat een negatief bewijs moeijelijk te leveren is. Wat nu het verblijf van Gibson in de residentie betreft en zijn ongemoeid vertoonen op openbare plaatsen, — zegt de Minister, dat de heer van Hoëvell dus schijnt te bedoelen dat het goed zou geweest zijn, op het oogenblik dat er nota-wisseling plaats had, en bij de onbekendheid van Gibson of hij hier wel arrestabel was, — dat men hem dadelijk zou arresteren. Hij zal zich daarin niet verdiepen, maar nopens het feit zelf zeggen, dat het waar is, dat hij zich zeer kort in den Haag heeft bevonden om met zijn Minister te spreken. Maar zoodra hij lucht gekregen had dat de aandacht op hem gevestigd was, is hij vertrokken en niet teruggekomen.

2o. Wat nu betreft de teruggave van stukken, zegt de minister, dat het Amerikaansche gouvernement nimmer iets anders geëischt heeft, dan schadevergoeding, maar dit gouvernement heeft alleen *verzocht* om eenige particuliere brieven en boeken terug te ontvangen. Hij vraagt, of dit gewraakt zal worden door de Nederlandsche Volksvertegenwoordiging? Voor die daad stelt hij zich verantwoordelijk en ook voor de gevolgen daarvan. Men zeide, dat ook de stukken van het proces zijn teruggegeven, ja zelfs het *corpus delicti* en de bekentenis van schuld. De minister antwoordt dat dit *laatste niet zoo is*. Maar het is waar, dat door een abuis stukken, die Gibson niet toekwamen, zijn teruggegeven. Dit nu is bij dwaling geschied. Het waren stukken, die ten processe behoorden; welke het precies waren, weet hij niet. Alles was in één pakket, en door eene vergissing in de bureaux zijn zij naar den Amerikaanschen gezant teruggegaan met de particuliere stukken.

Maar wat de reclamatie zelve betreft, hebben die stukken volstrekt geen waarde; want alles is *anterieur* aan het arrest van veroordeeling, en dan is het hem onverschillig; het doet niets tot de reclame. Hij voegt er nog bij, dat blijkens eene mededeeling van het Amerikaansch Gouvernement, wij die stukken zullen terug ontvangen. Maar hij betreurt toch het abuis, het is begaan door ambtenaren, van wie kan gezegd worden, dat het 't eerste abuis is, dat zij begaan hebben. Hij gelooft niet dat die vergissing aanleiding kan geven tot een verwijt aan den minister, die toch niet op het bureau van expeditie kan zijn. Hij heeft met leedwezen gehoord, dat de heer van Hoëvell het besluit van 15 Januarij, een despotieken maatregel heeft genoemd. Zoo dat waar is, dan zou de volksvertegenwoordiging dit niet moeten dulden, maar den minister vervolgen, die er toe heeft medegewerkt. Maar de zorg voor het Indisch archief is pligtmatig, omdat velen er op uit zijn om zich, met welke bedoelingen ook, van stukken uit het archief meester te maken.

Op de vraag door den heer VAN LENNEP gedaan, nopens den stand van zaken wegens het Russische schip, te Rotterdam gekocht, en welke verkoop de Fransche Regering niet heeft willen erkennen, zegt Z. Exc. de minister, dat hij juist heden de stellige tijding heeft ontvangen, dat de aangewende pogingen met goed gevolg zijn bekroond en dat de Fransche Regering de zaak met de meeste welwillendheid heeft behandeld, zoodat de minister in staat zijn zal nog heden aan de belanghebbenden die gunstige mededeeling te doen.

De heer VAN ECK is op de zaak van Gibson teruggekomen. Vooraf heeft hij zijn leedwezen betuigd over de blaam, die de Minister van Buitenlandsche Zaken, naar spreker meende, op de Nederl. journalistiek had geworpen, door te zeggen, dat de dagbladen de feiten voorstellen naar den geest der partij, die zij toegedaan zijn. De Nederl. journalistiek verdient dat verwijt niet. Wat de zaak van Gibson aangaat, heeft hij zijne bevreemding betuigd, dat er op Java zoo veel toegefelijkheid jegens hem betoond is, hetgeen hij als de eerste oorzaak van alle verdere verwikkelingen beschouwde. Het kwam niet met 's lands eer en waardigheid overeen, hem hier te lande ongehinderd toe te laten. Ook vraagt hij nader, welke stukken eigenlijk aan Gibson zijn afgegeven?

De MINISTER VAN KOLONIEN verklaart, dat er een streng onderzoek naar de ontvlugting van Gibson was ingesteld. G. heeft misbruik gemaakt van de vrijheid, die hem in het belang zijner gezondheid was gegeven.

De MINISTER VAN BUITENLANDSCHE ZAKEN kan niet juist opgeven welke stukken afgegeven zijn. Dit is het beste bewijs dat er een abuis is begaan. Nu teruggave der stukken is toegezegd, zou het ook verkeerd zijn aan te duiden op welke terug te geven stukken de regering regt heeft.

§ 1 is daarop zonder stemming aangenomen.

§ 2—4 zonder discussie en stemming goedgekeurd, zoo ook de de §§ 5, 6 en 7 na eene korte woordenwisseling.

§ 8. De heer DE MAN herinnert aan zijne in de zitting van 26 September des vorigen jaars aan den Minister van Binnenlandsche Zaken gedane vraag en het antwoord des ministers omtrent de aansluiting of daarstelling van spoorwegen in het Noorden en Noord-Oosten des rijks. Hij komt er op nieuw op terug. De dagbladen hebben tegenstrijdige berigten medegedeeld. De ingezetenen in die oorden verkeeren in de grootste onzekerheid. Het antwoord van den minister in de Eerste Kamer heeft hem niet bevredigd. Er loopen geruchten, zegt spreker, dat onze Regering van dan kant van Hannover geene medewerking, zoo al geen tegenwerking zou ondervinden en dat daarin vooral de reden van vertraging der aansluiting is toe te schrijven. Hij vraagt ook hierop inlichting. De § doet twijfel ontstaan. Wat te verstaan door de zinsnede in de Troonrede: « Er is hoop, dat de aansluiting eerlang nog op een derde punt zal plaats hebben; terwijl de verdere uitbreiding van dit voor handel en nijverheid zoo gewigtig middel van gemeenschap Mijne aandacht gestadig bezig houdt. » Worden daaronder ook deze trajecten bedoeld?

De MIN. V. BINNENL. ZAKEN kan geene andere inlichtingen geven, dan die welke hij reeds in de Eerste Kamer medegedeeld heeft. Bij hetgeen hij ten vorigen jare gezegd heeft, kan hij nog dit voegen: Nu zijn er voor twee ondernemingen concessie gevraagd, de eene op nieuw over de noordelijke en oostelijke gedeelten van het Rijk; de andere meer beperkt van Harlingen over Zwolle in de rigting van Leer. De Regering heeft gemeend het algemeen belang van alle provincien in het oog te moeten houden en heeft onderzocht welke lijn de beste was. Zij heeft toen aan de ondernemers de condities voorgesteld. Er wordt nu op nieuw onderhandeld met de ondernemers in Friesland, en of zij ook genegen zijn, andere lijnen tot stand te brengen. Men is nog in onderhandeling en zoo die niet slaagt, dan zal men zich tot de andere onderneming wenden.

Wat nu de geruchten betreft, dat de aansluiting bij de Hannoversche regering bemoeijelijking ondervindt, antwoordt de Minister, dat de Reg. alle pogingen in het werk stelt, om de aansluiting te bevorderen. Tot nu toe zijn zij niet met den gewenschten uitslag bekroond geworden. Er zijn echter nieuwe verzoeken gedaan, en men kan alleen wenschen dat er nu betere resultaten zullen te wachten zijn, dan tot dusver gebleken zijn. Wat in de Troonrede met de derde aansluiting bedoeld is, antwoordt de Min., dat dit niet slaat op Hannover. In de Troonrede is bedoeld ... a den Moerdijk, en *b* de Aken-Maastrichtsche spoorweg. En met de derde lijn is bedoeld: de aansluiting aan den Rijnspoorweg aan de Pruissische grenzen.

§ 8. Luidt aldus: „De Kamer stelt op hoogen prijs, dat de aandacht van Uwe Majesteit gevestigd blijft op verdere uitbreiding der middelen van gemeenschap en vervoer. Door aansluiting aan buitenlandsche spoorwegen en telegrafische lijnen moeten verkeer en handel nieuwe ontwikkeling verkrijgen.” En geeft geene aanleiding tot discussie.

§ 9 luidt aldus: „Bij de stoornis door den oorlog in de handelsbetrekkingen van Europa gebragt, moeten wij meer dan ooit de verzekering hoogschatten, dat onze handel, scheepvaart en scheepsbouw desniettemin in vrij voldoenden toestand verkeeren.” Niemand vraagt daarover het woord, zoodat ook deze § zonder hoofdelijke stemming wordt aangenomen.

§ 10 is van den volgenden inhoud: „Wij verblijden ons dat de staat der geldmiddelen voortdurend stof tot tevredenheid oplevert. Spaarzaam beheer zal een voornaam middel zijn om dien gunstigen toestand te bestendigen.”; en wordt mede zonder discussie en zonder stemming goedgekeurd.

De tekst van § 11 luidt als volgt: „Vermindering van lasten zal ons dubbel aangenaam wezen wanneer onze medewerking wordt verlangd tot maatregelen, die de eerste levensbehoeften, en daardoor de nijverheid ontheffen”; en geeft mede tot geenerlei discussie aanleiding, zoodat die § ook zonder stemming wordt aangenomen.

Bij § 12, luidende aldus: „Tot delging van schuld blijft de Kamer bereid het ingetreden spoor te volgen en het verheugt ons van Uwe Majesteit te hooren, dat deze met vermindering van lasten hand aan hand zal kunnen gaan”, vraagt de heer VAN BOSSE den Minister van finantiën, of men spoedig kan te gemoet zien, in verband met den inhoud der rede, bij de indiening van de Staatsbegrooting uitgesproken, eenig wetsvoorstel tot verdere schulddelging. De Minister antwoordt, dat hij hoopt binnen een niet te ver gerekt tijdvak wetsvoorstellen te kunnen aanbieden, tot schulddelging *in verband* staande; het was echter onmogelijk te verzekeren, dat voorstellen tot directe schulddelging zeer spoedig gedaan zullen worden.

§ 13, luidende aldus: „Sire, eene natie heeft hooger goed dan stoffelijke welvaart: in Nederland werden onderwijs, wetenschap en kunst steeds onder de edelste bezittingen geteld. Volgaarne zullen wij met Uwe Majesteit medewerken tot bevordering van een zoo gewigtig volksbelang. Elke gepaste gelegenheid om van onze belangstelling in wetenschappelijke inrigtingen te doen blijken zal ons daarom welkom zijn”, geeft tot geenerlei discussie aanleiding en wordt zonder stemming aangenomen.

§ 14 luidt aldus: „Het ontwerp van wet op het lager en middelbaar onderwijs, door Uwe Majesteit toegezegd, verdient eene voorname plaats onder de voorstellen wier behandeling ons verbeidt. Wij verwachten dat eene voordragt tot regeling van het hooger onderwijs spoedig zal volgen.”

De heer VAN LIJNDEN stelt voor, om de eerste zinsnede dezer § aldus te wijzigen: „Het ontwerp van wet op het lager en middelbaar onderwijs, door Uwe Majesteit toegezegd, bekleedt eene voorname plaats onder de voorstellen, wier behandeling ons bij en met andere door de Grondwet zijn voorgesteld, enz.”

De voorsteller adstrueert de strekking van zijn amendement, die dezelfde is als den heer VAN NISPEN VAN PANNERDEN in de Eerste Kamer bewoog, een gelijksoortig amendement voor te stellen. Hij wijst niet slechts op de uitvoering van de voorschriften der Grondwet; maar ook op de behoefte, die er is, om verschillende andere hoogst gewigtige onderwerpen, zoo als de militie en de schutterij, bij de wet te regelen. Ten slotte zegt Spr., dat hij wel gewenscht had, ook het slot der § in dien zin te amenderen, dat de wensch werd uitgedrukt, dat het onderwijs geregeld mogt worden naar de behoeften onzer christelijke natie; maar hij zal het niet beproeven, omdat hij bij ondervinding weet, dat dergelijke poging niet gelukken zou.

Namens de commissie voor 't adres zegt de heer BOSSCHA, dat het amend. iets zegt, wat iedereen weet; maar het verkrijgt een bijzonder karakter door de uitlegging, daaraan door den voorsteller gegeven. De comm. had opzettelijk vermeden te spreken van het 5de addit. art. der Grondwet; juist, omdat na het uitspreken der Troonrede zijn aangeboden wetten op de ministeriële verantwoordelijkheid en het regt van vereeniging en vergadering. Wat er overblijft is nu nog regterlijke organisatie en het reglem. voor de W. Indiën. Wat daaromtrent is gedaan bewijst, dat de regering niet in mora is; en dat zij derhalve geene aanmaning behoeft.

De heer MACKAY bestrijdt de meening der commissie; zoo mede de heer VAN LIJNDEN, die nog nader betoogt, dat hij niet alleen het oog had op het 5de addit. art. van de Grondwet. Ten slotte wordt het amendement met 37 tegen 23 stemmen verworpen.

Vóór, de heeren: Donker, Mackaij, v. Eck, Wintgens, v. Heiden, Elout, Hoffman, v. Akerlaken, de Brauw, de Man, van Rheede, de Poorter, van Amerongen, Hojinck, Reinders, Westerhof, v. Lijnden, v. Lennep, v. Goltstein, v. Foreest, v. Deinse en Hugenholtz.

§ 14 wordt nu zonder stemming goedgekeurd.

§ 15 luidt aldus: „Gestadig mede te werken, Sire, tot verbetering van het onvolkomene in onzen toestand, beschouwt de Kamer als eenen eersten pligt. Met Uwe Majesteit erkent zij dankbaar de menigvuldige zegeningen, welke aan het Vaderland worden geschonken. De spreuk des vaderen, waaraan Uwe Majesteits woorden ons op nieuw deden gedenken, blijve onze leus. Het gemeen overleg van Regering en Vertegenwoordiging zal dan onder den zegen des Allerhoogsten strekken tot bevestiging van het het

des Vaderlands.

De heer v. Hoëvell merkt aan dat »eensgezindheid en wederzijdsch vertrouwen aankweeken«, geenszins is een »spreuk der Vaderen«, zooals deze § zegt. De spreuk »eendragt maakt magt« kan er niet mede bedoeld zijn; want die geeft eene andere gedachte te kennen. Spr. vraagt derhalve van de commissie eenige inlichting.

De tweede opmerking, die Spr. maakt, is; dat hij vraagt *welke eendragt* men verlangt; of die moet plaats hebben met opoffering zijner overtuiging. Hij vraagt ook van die beteekenis aan de Comm. eenige opheldering.

De heer Elout maakt mede eene gelijke aanmerking en herinnert dat er wel twee spreuken der vaderen waren: niet slechts »eendragt maakt magt«, maar ook »*Hœc nitimur hanc tuemur.*«

De heer Heemskerk zegt namens de commissie, dat de bedoeling juist was om te wijzen op »eendragt maakt magt.« Dit geschiedde omdat het standpunt der commissie was een onzijdig; om zooveel mogelijk met de Troonrede in de hand den Koning te antwoorden. De commissie heeft daarom niet woordelijk geantwoord op de woorden der Troonrede; omdat het haar taak niet was uit te leggen wat de Regering had bedoeld met de woorden « eensgezindheid en wederzijdsch vertrouwen aankweeken. »

De heer v. Hoëvell adstrueert nader zijn bezwaar; want hij wenscht niet, dat de eendragt aldus verstaan worde, dat men zijne beginselen opoffere; dat men eene eendragt van transactie moet tot stand brengen.

De heer Heemskerk antwoordt, dat men juist de woorden van « eensgezindheid en wederzijdsch vertrouwen » niet heeft herhaald, omdat de beteekenis dier woorden tot misverstand aanleiding geven kon. Daarom heeft de commissie aangenomen, de woorden van « *gemeen overleg* », bij de Grondwet geconcacreerd, en waardoor wel niets anders kon verstaan worden dan *eendragt door overtuiging*.

De heer Elout stelt nu voor, om de woorden: »*de spreuk der vaderen*« te veranderen in »*de vereenigde spreuk der vaderen*«.

De heer van Hoëvell bestrijdt dit amend.; want nu zou, in plaats van aan ééne spreuk, aan twee spreuken moeten herinnerd worden. Dat was een sprong zoo groot, dat Spr. met den Hr. Elout niet meê kon gaan.

Het amend. van den heer Elout wordt daarop met 52 tegen 8 stemmen verworpen.

Voor de heeren: Engelen, van Goltstein, Mackay, van Heiden, Elout, Hoffman, van Rheede en.....

§ 15 wordt nu zonder stemming aangenomen, en het geheele adres met *algemeene* (60) *stemmen.*

Dat adres zal den Koning worden aangeboden door de commissie, die het adres heeft opgesteld, waaraan verder toegevoegd zijn, de heeren: Hoffman, de Brauw en de Poorter.

Daarna is de Vergadering gescheiden.

's Gravenhage, 26 September.

Z. M. heeft mr. J. S. Lotsij, burg. der gem. Dordrecht, benoemd tot ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw; aan HD. opperkamerheer H. W. baron van Aylva van Pallandt vergunning verleend tot het aannemen der onderscheidingsteekenen van grootkruis van de Christus-orde, hem door Z. M. den Koning-Regent van Portugal geschonken; benoemd tot lid der commissie van administratie over de gevangenis voor veroordeelde vrouwen te Gouda, den heer mr. J. G. Kist, kantonregter aldaar; opgedragen het vise-presidium van het collegie van regenten over het huis van arrest te Eindhoven aan het lid van hetzelve, den heer J. F. Smits, burg., en zijn voorts tot leden van dat collegie van regenten benoemd de heeren F. van Leersum, directeur van het postkantoor te Eindhoven, en mr. P. van den Heuvel, regter in de arrondissements-regtbank aldaar.

Z. M. heeft den luitenant-kolonel J. E. A. baron van Voorst tot Voorst, provincialen adjudant in Noordholland, op het door hem gedaan verzoek, op pensioen gesteld, ten bedrage van *f* 1,500, met toekenning aan genoemden hoofd-officier van den rang van kolonel.

Z. M. heeft benoemd bij den prov. staf tot majoor en adjudant in het prov. kommandement van Noordholland den kapitein der 1ste kl. C. T. Scharten, van den staf der infanterie, werkzaam bij het Departement van Oorlog.

De werkzaamheden der Tweede Kamer zijn, voor deze week, afgeloopen.

Maandag e. k. zal, in de sectien, een begin gemaakt worden met het onderzoek der staatsbegrooting voor 1855.

Voorts is besloten, om de wetten op het onderwijs, de ministeriële verantwoordelijkheid en regelende het regt tot vereeniging en vergadering, voorloopig te laten liggen.

* De pleidooijen van den heer Mr. J. C. Faber van Riemsdijk in zake H. P. Hoevenaar, als gemagtigde van E. A. van Vloten tegen de Regering van Nederl. Indie, zijn wegens ziekte van den Voorzitter, voorloopig uitgesteld tot aanstaanden Vrijdag.

* In de zitting van den Gemeenteraad alhier van heden, is de heer Jhr. Mr. A. van der Goes beëedigd als gemeente-ontvanger. Vervolgens is beraadslaagd over het ontwerp-adres aan Z. M. om te mogen afwijken van de artt. 244, 246, 250 en 254 der gemeentewet, en dus om voor deze gemeente het bestaande belasting-stelsel te behouden. Na eenige discussie zijn de verschillende paragraphen daarvan met eenige geringe wijziging goedgekeurd met 28 stemmen tegen 1.

Daarna is zonder beraadslaging goedgekeurd de begrooting der schutterij voor 1855.

Na eenige woordenwisseling is met 21 tegen 8 stemmen aangenomen het voorstel tot verhooging van het cijfer van uitgaaf der begrooting over 1854 voor de gemeente-armen.

Onder anderen is ingekomen eene resolutie van Gedeputeerde Staten, houdende goedkeuring van het Raadsbesluit tot het aangaan eener geldleening van *f* 112,000 voor het bouwen van twee vleugels aan het stedelijk badhuis te Scheveningen.

Voorts is ingekomen eene resolutie van Gedep. Staten, houdende magtiging om met het gemeentebestuur te Zwolle in onderhandeling te treden over eene wijziging in het reglement op het bestuur tusschen beide gemeenten.

Is uitgebragt een praeadvies van Burgemeester en Wethouders op een request van eenige bewoners van den Langen Vijverberg strekkende om däär ter plaatse te erlangen een beter uitzigt (door verandering van den aanleg enz.) en een beteren afloop van het water van de straat aldaar. Het praeadvies strekt om, in het belang der fraaiheid van den tegenwoordigen aanleg, het eerste gedeelte van het verzoek te wijzen van de hand, doch aan het tweede gedeelte te gemoet te komen. — Wordt ter lezing gelegd om in de eerstvolgende vergadering te worden behandeld.

Op het request van de commiesen der belastingen van de derde klasse om verhooging van tractement is door Burgemeester en Wethouders gepraeadviseerd de bestaande drie klassen tot twee te brengen en alzoo 10 commiesen van de eerste klasse en 28 van de tweede klasse voor de dienst te bestemmen en het lot der laatsten daardoor aanmerkelijk te verbeteren (met het oog inzonderheid op hunne uitgebreide werkzaamheden en de duurte der levensmiddelen), wordende door een en ander eene vermeerdering van uitgave voorgesteld ten bedrage van *f* 1,433. — Ter lezing, om zoo mogelijk in de volgende Vergadering af te doen.

Op het daartoe gedane voorstel van Burgemeester en Wethouders is besloten, aan den heer C. Hiler, leeraar in de gymnastie te Haarlem, tot 10 Mei 1855 ten gebruike af te staan het lokaal boven de Penshal op de Groote Markt, voor *f* 25, tot inrigting eener gymnastie-school.

Nog is ingekomen de kennisgeving, dat bij arrest van het Provinciaal Geregtshof in Zuid-Holland is bekrachtigd het vonnis der Arrondissements-Regtbank alhier, waarbij de directeur der gaz-fabriek is veroordeeld tot betaling van de bij het contract bepaalde boete wegens het niet-branden der gaz-lantaarns. Bij deze gelegenheid heeft er ook eenige woordenwisseling plaats gehad over het plotseling uitgaan der lantaarns op ll. Zondag-avond.

Verder is medegedeeld dat aan Burgemeester en Wethouders is beteekend de dagvaarding, gedaan door den heer Maxwils tot vernietiging van het bestaande contract tusschen de gemeente en den directeur der gaz-fabriek.

Is ingekomen eene missive van den heer Mr. C. D. Beels, kennis gevende van de aanneming der betrekking van lid der plaatselijke schoolcommissie alhier.

Op het daartoe gedaan verzoek is aan den heer Jhr. G. Graafland verleend een eervol ontslag als lid van de hoofdcommissie der armen-inrigting alhier.

Gedeputeerde Staten der provincie Zuid-Holland hebben de gemeentebesturen aangeschreven om toe te zien dat door *alle* instellingen van liefdadigheid en administratien van gestichten voortdurend worden nageleefd de artt. 947 en 1717 van het Burgerlijk Wetboek, betreffende het vragen van autorisatie tot aanvaarding van legaten en donatien, alsmede de bepalingen der Wet van 14 Januarij 1815 (Staatsblad n°. 4) en van art. 25 der Wet van 31 Mei 1824 (Staatsblad n°. 36), houdende verbod van het bezit van certificaten van inschrijvingen op de Grootboeken der Nationale Schuld en van het aankoopen van aandeelen in buitenlandsche geldleeningen; welke wetsbepalingen door de wet tot regeling van het armbestuur *niet* zijn afgeschaft of vervallen, en om bij ontdekking van eenig verzuim of met de wet strijdige handeling, de bestuurders der betrokkene instellingen daarop opmerkzaam te maken met uitnoodiging, om onverwijld het noodige tot herstel te bevorderen; terwijl, ingeval onverhoopt in zoodanige gevallen hunne aanmaningen daartoe zonder gevolg mogten blijven, daarvan onverwijld mededeeling zal behooren te worden gedaan aan Gedeputeerde Staten, die alsdan zoodanige maatregelen zullen kunnen nemen als tot het behoorlijk doen naleven der wettelijke voorschriften kunnen leiden.

De staats-commissie, ingesteld ten einde te onderzoeken welke maatregelen, met het oog op den tegenwoordigen toestand der slavenbevolking in de koloniën, door de regering kunnen en behooren te worden genomen enz., heeft jl. Zaturdag te 's Gravenhage weder eene vergadering gehouden ter voortzetting harer werkzaamheden en naar men verneemt, is de eerstvolgende zitting van die commisie bepaald op den 30 dezer. (*A. C.*)

Te Memel is het prijs gemaakte hollandsche schip *Minima* voor 300 th. en de lading voor 1800 th. verkocht.

Te Amsterdam schijnt de Cholera toe te nemen; want heden geeft de Amsterdamsche Courant voor het eerst een officieel berigt van de plaats gegrepen cholera gevallen. Daaruit blijkt, dat van den 29 Augustus tot den 25 September bij de plaatselijke commissie zijn aangegeven 27 mannen en 34 vrouwen, te zamen 61 personen, waarvan in het hospitaal zijn opgenomen 11 mannen en 18 vrouwen te zamen 29 personen; overleden 27 mannen en 16 vrouwen, te zamen 43 personen; er blijven in het hospitaal in behandeling 17 personen.

Uit Harlingen wordt gemeld, dat het kofschip *de Jonge Albert*, den 23 dezer door kapt. van der Zee aldaar is binnengebragt. Naar men zegt, komt deze kapt. de vriendschappelijke behandeling, die hij in Engeland mogt ondervinden bij het terughalen van opgemeld vaartuig,

---

Frederiksoord, 23 Sept. Heden zijn ... verrigten werkzaamheden aan de kerken te Fr... en Willemsoord, van wege de Maatschappij ... bezit genomen, aanbesteed geworden. Negen ... dongen naar het werk. Aannemer is geworden ... van Dragten, die de nog te verrigten werkzaamheden ... de kerk te Frederiksoord heeft aangenomen voor ... en die te Willemsoord voor *f* 950.

Men ziet hieruit, dat onze vroegere berigten ... dier kerken volkomen juist waren, wat men ... ook van elders, zelfs op hatelijke wijze, tegen ... heeft aangevoerd.

---

*☐. **Langstraat**, 25 Sept. In vele jaren ... landbouwers in dezen omtrek geen zoo voordeelig... gehad, als thans het geval is.

De hoppe, die vrij goed gelukt is, bereikt den ... prijs van *f* 80 à *f* 85 de 50 Ned. ponden; w... product bij een middelmatig gewas *f* 20 geldt, ... bouwman reeds zeer wel te vreden. De algeheele ... in Vlaanderen, alwaar de hop-teelt op groote ... dreven wordt, veroorzaakt dezen hoogen prijs.

Rogge, tarwe, boekweit enz. zijn, zoo als ... geheele land, goed gelukt, en de prijzen daarva...

De aardappelen zijn almede, zoowel in deugd... veelheid, bij uitstek goed uitgevallen. Vele hond... den worden dagelijks aan de havens te Waalwi... den, en 's Bosch afgeleverd en meestal naar Be... voerd. De prijzen zijn hierdoor merkelijk geklom...

Het vee en de boter zijn eveneens buitengew... in prijs met een woord: alle voortbrengselen ... landbouw zijn *duur*.

Hoezeer het niet te ontkennen valt, dat eene ... ingezetenen met dit alles zeer gebaat wordt, ka... anderen kant niet ontveinsd worden, dat een on... grooter getal er door gedrukt, ja ontmoedigd w...

De handwerksman vooral, die veel minder k... nen dan voor 8 à 10 jaren, zelfs niet zelden ... om werk zoekt, kan onmogelijk zoo veel m... arbeid winnen, om zelfs slechts de meest onon... voedingsmiddelen tegen de tegenwoordige prijz... schaffen.

Geen wonder dus, dat men hier met zorg den ... winter te gemoet gaat. Het is toch niet zeer ... lend bij de propvolle schuren de prijzen al... hooger te zien stijgen. Dit bewijst te duidelijk ... ruim ook hier de oogst moge uitvallen, di... ringen stand weinig baat, indien zulks niet met ... elders gepaard gaat, en thans ziet men juist he... plaats grijpen.

224ste Nederlandsche Staats-Lo...

2e LIJST. 4e KLASSE.

Uitgekomen hooge prijzen:

No. 15631 *f* 25,000: No. 13568 *f* 2500; ... *f* 1250; No. 19129, 17154, 15510, 18687 en ... *f* 1000.

Per Telegraa...

Weenen, Maandag 25 September, des ... zijn hier berigten ontvangen van de exp... legers in de Krim, meldende, dat zij den 18... het oude fort, op 8 mijlen afstands van Seba... vonden. De tijdingen gewagen van geene ontm... de Russen.

Dingsdag, 26 September. Er zijn nadere ti... de Krim ontvangen. Mentschikoff is uit Sebasto... ken en heeft te Bourliouke, aan de rivier Alm... vat; hij wilde daar de verbonden legers en Russ... sterkingen afwachten,

Prijs-Courant der Effect...

AMSTERDAM, 26 September 1854.

Nederland.	Pct.		Rusland.	Pct.
Ned. W. Schuld.	$2\frac{1}{2}$	$60\frac{11}{16}$ $\frac{5}{8}$	*Hope* 1798/1816	5
Dito Certificat.	3	$72\frac{1}{8}$ $\frac{3}{8}$ $\frac{5}{8}$	Dito 1828/1829	5
Dito Dito.	4	$90\frac{7}{8}$	Cert. 1831/1833	5
O. I. Leening	4		Dito Dito	[illegible]
Amort. Syndic.	$3\frac{1}{2}$		Dito *Hope*	4
Hand.-Maats.	$4\frac{1}{2}$		Dito *Stieglitz*	4
Belgie.			Dito dito 5e Ser.	4
Certificaten	$2\frac{1}{2}$		Inschr. Assig.	6
D° *Rotschild*	$2\frac{1}{2}$		Certific. dito.	6
Frankrijk.				
Obligatien	3		**Polen.**	
Spanje.				
Nieuwe	1	$18\frac{5}{8}$	Obligatiën	4
Dito Buitenl.	3			
D° Binnenl. $^{0}/_{m}$	3	$33\frac{1}{4}$	**Oostenrijk.**	
Bew. Sp. Com.		$5\frac{3}{16}$ $\frac{1}{4}$	Metaliek	5
Amort. Schuld.			Dito bet. Amst.	5
Portugal.			Dito 1847	$2\frac{1}{2}$
Londen nieuwe.	5	$36\frac{5}{8}$ $\frac{11}{16}$	Dito 1851/1852	$2\frac{1}{2}$
Dito uitgest.	4		Dito 1854	5

Braz. bij Roths. p. s. 500. 5 pct. $97\frac{1}{2}$; Mexic... 3 pct. $23\frac{11}{16}$; dito Onb. $23\frac{11}{16}$.

Bij tragen handel was de markt iets vaster zonder ... een der genoteerde fondsen handel en variatie iets m... digs opleverden.

FRANKFORT, Maandag 25 September. Metal... $17\frac{1}{4}$; Spanje binnenl. 3 pct. 33; dito 1 p... op Lond. $117\frac{5}{8}$; dito Parijs $94\frac{1}{2}$; dito W...

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's ...